

هوشمندی تأمین اجتماعی

حجت آرنی

رئیس هیئت مدیره سازمان تامین اجتماعی

هوشمندی در حوزه فناوری، مفهومی تازه در دنیای مدیریت سازمان‌ها به‌ویژه نهادهای خدمات‌رسان محسوب می‌شود که با توجه به درک شرایط روز در راستای الزام گسترش روزافزون خدمات به جامعه در ارتباط، مفهوم تنوع، گستردگی و در دسترس بودن خدمات را دستخوش تحول کرده است. امروزه سازمان‌هایی که ماهیت وجود آن‌ها در برقراری و توسعه تعامل با گروه‌های مختلف مردمی تعریف شده و در مقابل، انتفاع افراد در مرادده با این نهادهاست، توسعه ارتباطات و به‌روزرسانی ارائه خدمات به افراد را از طریق افزایش گستره خدمات هوشمند از کاتال فناوری دنبال می‌کنند.

در این بین سازمان‌های بیمه‌گر مانند تأمین اجتماعی به واسطه ماهیت تعاملی و نفع دوطرفه ارتباطی با گروه‌های مختلف در راستای دریافت حق بیمه و ارائه خدمات به جامعه تحت پوشش، جهت به‌روزرسانی و دسترس‌پذیری بیشتر خدمات قابل ارائه، نیازمند بهره‌مندی از امکانات و بسترهای خدمات غیر حضوری، الکترونیک و هوشمند هستند. تغییرات رویکردی و نگرشی در ارتباط با راهبری سازمان‌های بیمه‌ای و حق انتخاب گروه‌های مختلف اجتماعی در راستای استفاده از پوشش هر کدام از نهادهای بیمه‌گر جهت واریز سهم حق بیمه و استفاده بلندمدت از مزایای آن، الزام‌بهره‌مندی این نهادها از مفهوم هوشمندسازی جهت ایجاد بستر جذب افراد را موجب شده است. سازمان تأمین اجتماعی در سال‌های اخیر برقراری و رشد روزافزون خدمات غیر حضوری را در قالب هوشمندسازی در دستور کار داشته است. به همین واسطه طرح مبتنی بر خدمات غیر حضوری تأمین اجتماعی با نام «۳۰۷۰» در این سازمان کلید خورد و ارائه اولین خدمت الکترونیک این طرح با عنوان «پرداخت کمک هزینه ادواج به بیمه‌شدگان تأمین اجتماعی» آغاز شد.

گفتنی است که افزایش تعداد خدمات و میزان استقلال از مزیت‌های ارائه شده در طرح ۳۰۷۰ در سال‌های اخیر با وجود زمینه فناوری در تأمین اجتماعی تحقق یافته است. در قالب این طرح توسعه ارائه خدمات الکترونیک به کارفرمایان، بیمه‌شدگان، بازنشستگان، مستمری‌بگیران و مقرری‌بگیران با استفاده از ابزارها، راهکارها و فرایندهای اصلاح شده مورد توجه قرار گرفته که نهایتاً با تکمیل زنجیره خدمات غیر حضوری، بستر تأمین اجتماعی هوشمند را فراهم خواهد آورد.

اکنون نیز سامانه خدمات غیر حضوری سازمان تأمین اجتماعی با قابلیت‌های فراوان در بستر الکترونیک به نشانی (eservices.tamin.ir) در دسترس بیمه‌شدگان، بازنشستگان و کارفرمایان قرار دارد. البته دستیابی به سازمان هوشمند نیازمند تغییرات مستمر رویکردی، برنامه‌ای، سیاست‌گذاری و استفاده از ابزار و دانش روز فناوریانه در حوزه مربوطه جهت توسعه بسترهای هوشمند خدماتی است تا تسهیل‌گری در کانون توجه قرار گیرد. این مهم در سال‌های اخیر در سازمان تأمین اجتماعی با تمرکز بر گسترش خدمات غیر حضوری و کاهش حضور شرکای اجتماعی و ذی‌نفعان در مراکز بیمه‌ای و درمانی مورد توجه قرار گرفته است. با استناد به تحولات شگرف و به‌روز فناوری در جهان و تأثیرپذیری فرایندهای اجتماعی و به‌طور خاص مناسبات نهادهای بیمه‌گری مانند تأمین اجتماعی، این سازمان به شرط تدوین سازوکارهای افزایش گستره و تنوع خدمات قابل ارائه به جمعیت تحت پوشش، در صورت هماهنگی سیاست‌های کلان با جریبان فناوری، امکان حفظ بیمه‌شدگان و رشد چتر بیمه‌ای را خواهد داشت.

هوشمندی تأمین اجتماعی و توسعه خدمات غیر حضوری مبتنی بر نیاز روز جامعه تحت پوشش را باید فرصتی برای بقا و رشد این سازمان از جنبه‌های مختلف نظیر تعداد و تنوع بیمه‌شدگان، افزایش منابع درآمدی، ارتقای کمی و کیفی ارائه خدمات و همچنین بستر مناسبی جهت جذب گروه‌های مختلف از جمله شاغلان در این نهاد بزرگ بیمه‌ای به شمار آورد.

گفت‌وگو

مهناز بیرانوند

روزنامه‌نگار

اصلاتی گفت: «طبق آمارهای سال ۱۴۰۱ تعداد افراد شاغل غیر رسمی بدون پوشش بیمه‌های اجتماعی در حدود ۶ میلیون نفر برآورد شده است. با توجه به اینکه حتی آمار بسیار پایین‌تر از این نیز برای دولت، چرخه تولید، بخش اشتغال و بیمه‌های اجتماعی آسیب‌هایی به همراه دارد، باید در این باره چاره‌اندیشی شود.»

او ادامه داد: «بر اساس اصل (۲۹) قانون اساسی، دولت‌ها مکلف‌اند زمینه ارائه خدمات بازنشستگی، بیمه‌ای، درمان، بیمه بیکاری، کار و اشتغال و مسکن را فراهم کنند.» این فعال و کارشناس حوزه کار گفت: «البته تحت پوشش بیمه‌های اجتماعی قرار نگرفتن این بخش بزرگ شاغلان ناشی از عوامل مختلفی است که بخشی از آن به نبود آگاهی لازم درباره حقوق قانونی نیروی کار در بین این قشر جامعه کارگری برمی‌گردد.» به گفته او، بخش قابل توجهی

گزارش

پرداخت مطالبات انباشته شده سازمان تأمین اجتماعی در سال‌های تصدی دولت مردمی سیزدهم در قیاس با گذشته شتاب بیشتری گرفته است. این دولت با نگاه خاص به موضوع بدهی‌های گذشته، مسیری در دست را برای ایفای تعهدات کوتاه‌مدت و بلندمدت این نهاد بیمه‌گر هموار کرده است.

پرداخت مطالبات انباشته شده سازمان تأمین اجتماعی از نهاد دولت، در دولت سیزدهم با نظم بیشتری در حال انجام است، به گونه‌ای که در دو سال اخیر مبلغ ۱۸۰ هزار میلیارد تومان از طلب سازمان وصول شده است. از آنجا که این نهاد بیمه‌ای با بیش از ۴۶ میلیون بیمه‌شده و مستمری‌بگیر تحت پوشش ایفای تعهدات درمانی، بیمه‌ای و بازنشستگی به افراد را از طریق وصول حق بیمه تأمین می‌کند، تضمین تأمین به‌موقع منابع و پرداخت مطالبات انباشته شده توسط دولت تأثیرگذاری قابل توجهی در این موضوع خواهد داشت. بدهی‌های دولت‌ها در سنوات گذشته مربوط به سهم حق بیمه دولت‌های قبل محسوب می‌شود که به دلایل گوناگون نظیر عدم تعهد دولت‌های وقت به پرداخت دیون به سازمان به بیش از ۵۰۰ هزار میلیارد تومان رسیده است. دولت سیزدهم با تعامل مناسب با تأمین اجتماعی مبلغ قابل توجهی را به این سازمان بابت بدهی پرداخت کرده است.

عمل به تعهدات دولت در راستای پرداخت دیون ناشی از سهم حق بیمه، بسترهای لازم برای ایفای تعهد تأمین اجتماعی در قبال بیمه‌شدگان و مستمری‌بگیران را با روند مطلوب‌تری در حوزه خدمات بازنشستگی، بیمه‌ای و درمانی فراهم خواهد کرد. البته با وجود اقدامات مناسب در تسویه بخشی از مطالبات تأمین اجتماعی از نهاد دولت، برای جلوگیری از انباشت بیشتر مطالبات سازمان

سازمان تأمین اجتماعی در راستای برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری در زمینه تعمیم و گسترش پوشش بیمه‌ای، جذب نیروهای شاغل بدون بیمه را با هدف تضمین آینده سازمان و افراد تحت پوشش، تأمین منابع و افزایش شمار افراد بیمه‌شده دنبال می‌کند. از آنجا که بخش عمده منابع این نهاد بیمه‌گر از وصول حق بیمه پرداختی از سوی بیمه‌شدگان تأمین می‌شود، رشد بیمه‌شدگان ارتباط مستقیمی بر روند فعالیت‌های این سازمان

از این افراد هیچ‌گونه اطلاعی درباره حقوق بیمه‌ای و بازنشستگی ندارند و به این دلیل از مزایای تحت پوشش بیمه‌گر قرار گرفتن غافل می‌شوند.

الزام پوشش بیمه‌ای

اصلاتی بیان کرد: «بسیاری از افراد شاغل به دلیل هزینه‌های ناشی از پرداخت سهم هفت درصدی حق بیمه و استفاده از آن در زمان حال، حاضر به پذیرش پوشش بیمه‌ای نیستند، اما با این وجود کارفرمایان تمایل به بیمه کردن آنان دارند.» او ادامه داد: «حتی در برخی شرایط، کارگر با ارائه تأییدیه در دفاتر اسناد رسمی، عدم نیاز به پوشش بیمه‌ای را تأیید کرده و این در حالی است که بر اساس ماده (۱۴۸) قانون کار، کارفرما الزام به پوشش بیمه‌ای نیروی کار دارد. این اجبار به‌ویژه پس از تصویب قانون کار در سال ۱۳۶۹ مورد تأکید قرار گرفته است.» این کارشناس حوزه کار با اشاره به اینکه این بخش از نیروی کار آینده‌نگری لازم در رابطه با بازنشستگی خود را ندارند، افزود: «به عبارتی این پوشش بیمه‌ای مورد نظر قانون، انتفاع دوطرفه برای سازمان تأمین اجتماعی به‌عنوان بیمه‌گر اصلی جامعه کار و نیروی کار دارد و بی‌توجهی به این مزیت قانونی حتماً تخلف برخی از کارفرمایان محسوب می‌شود.»

کارفرما مسئول بیمه کارگر

عضو هیأت‌مدیره کانون‌های شوراهای اسلامی کار کشور، گفت: «بر مبنای قانون کار، افراد به محض اشتغال در کارگاه‌ها باید توسط کارفرما تحت پوشش بیمه سازمان تأمین اجتماعی قرار گیرند. به همین واسطه در صورت بیمه نبودن نیروی کار و رخ دادن اتفاقات و حوادث کار، بر اساس ماده (۱۴۸) قانون کار، کارفرما به‌عنوان مسئول شناخته می‌شود.» او ادامه داد: «در شرایطی که بخشی از نیروی کار غیر رسمی شاغل از مزایای بیمه‌ای اطلاع ندارند، ارائه آموزش‌های گسترده به جامعه کار و تولید در رابطه با مآهوب بیمه‌های اجتماعی در بخش‌های بیمه، درمان و بازنشستگی راهگشا خواهد بود.» اصلاتی افزود: «ارائه این آموزش‌ها باید در قالب دوره‌های لازم توسط

دولت‌ها و متولیان حوزه‌های کار، اشتغال و بیمه‌های اجتماعی به گروه‌های کارگری و کارفرمایی انجام شود.»

دلایل بیمه نبودن جامعه کارگری

اصلاتی، وضعیت فشارهای مالی ناشی از عدم تأمین هزینه‌های خانوار توسط کارگر و فرار بیمه‌ای و تخلف برخی کارفرمایان در راستای اجرای قانون کار را بخشی از دلایل نبود پوشش بیمه‌ای برای جامعه کارگری بیان کرد. او گفت: «دولت‌ها باید توجه داشته باشند که آمار بالای شاغلان غیر رسمی بدون بیمه در شرایط مختلف از جمله در زمان آسیب‌های جسمی و حوادث، هزینه‌های بالایی به‌ویژه در حوزه درمان بر دولت‌ها و بیمه‌های اجتماعی تحمیل خواهد کرد و این خود، دلیلی برای چاره‌اندیشی دولت در چارچوب قانون است.» اصلاتی معتقد است پوشش بیمه‌ای این بخش از نیروی کار کاهش هزینه دولت‌ها در حمایت از این قشر، رشد بیمه‌شدگان و منابع مالی سازمان تأمین اجتماعی و همچنین مزیت بیمه‌ای برای شاغلان را به همراه خواهد داشت.

سیاست‌های کلی تأمین اجتماعی

عضو هیأت‌مدیره کانون‌های شوراهای اسلامی کار کشور، گفت: «سیاست‌های کلی تأمین اجتماعی بر امور بیمه پایه برای احاد جامعه متناسب با وضع آنان از محل حق بیمه سهم بیمه‌شدگان، کارفرمایان و دولت تأکید دارد.» او ادامه داد: «سازمان تأمین اجتماعی با وجود تمایل به توسعه چتر بیمه‌ای و عمل به وظایف قانونی، به دلیل کوتاهی دولت‌های گذشته در پرداخت سهم حق بیمه دولت و انباشت مطالبات ناشی از این مهم، نیازمند حمایت قاطع دولت از افراد بدون بیمه و ایجاد سازوکارهای لازم در برقراری بیمه این بخش از شاغلان است.» اصلاتی بیان کرد: «تأمین اجتماعی در دهه‌های گذشته ارائه خدمات به بخش‌هایی از جامعه کار و تولید را عهده‌دار بوده و این در حالی است که این سازمان به واسطه عدم ایفای تعهدات دولت‌های گذشته، هزینه بسیاری در این باره متحمل شده است. در واقع جمعیت بالایی از گروه‌های مختلف در طول این سال‌ها با پرداخت ناقص

گفت‌وگوی آتیه‌نو با عضو هیأت مدیره کانون‌های شوراهای اسلامی کار کشور

شاغلان غیر رسمی با حقوق بیمه‌ای خود آشنا نیستند

در راستای ایفای تعهدات در قبال ذی‌نفعان خواهد داشت. به همین منظور علی‌اصلاحی، عضو هیأت‌مدیره کانون‌های شوراهای اسلامی کار کشور در گفت‌وگو با «آتیه‌نو» به زمینه‌سازی برای پوشش شاغلان بدون بیمه، دلایل بیمه نبودن برخی افراد شاغل در شغل‌های غیر رسمی، اطلاع نداشتن بخشی از کارگران درباره حقوق بیمه‌ای و بازنشستگی، ارائه آموزش به جامعه کار و تولید و حمایت دولت از اقشار بدون بیمه پرداخته است.

حق بیمه سهم دولت، خدمات کامل از تأمین اجتماعی دریافت کرده‌اند.»

به گفته اصلاتی، با استناد به سوابق بیمه گروه‌های اجتماعی شاغل در دوره‌های گذشته، این نگرانی در این سازمان برای پوشش دیگر گروه‌ها با وجود تمایل به گسترش بیمه‌های اجتماعی وجود دارد که باید ضمن توجه دولت به این موضوع، نفع آن به همگان برسد.

مزایای خدماتی تأمین اجتماعی

اصلاتی گفت: «به طور قطع با وجود حمایت دولت از گروه‌های بدون بیمه و در صورت قطعیت در پرداخت سهم حق بیمه این بخش از شاغلان، تأمین اجتماعی آمادگی پوشش بیمه‌ای آنان را در سطح گسترده دارد و در این شرایط، افراد مذکور امکان بهره‌مندی از مزایای خدماتی این نهاد بیمه‌گر را خواهند داشت.» او بیان کرد: «در این زمینه پیشنهاد امضای تفاهم‌نامه‌ای بین دولت و تأمین اجتماعی در راستای تعهد پرداخت سهم حق بیمه توسط دولت و اجرای تعهدات بیمه‌ای، درمانی و بازنشستگی توسط این سازمان در چارچوب راهکارهای طراحی شده در توسعه پوشش بیمه‌ای افراد شاغل بدون بیمه ارائه خواهد شد.»

پرداخت دیون دولت به تأمین اجتماعی منظم شده است

زمینه رد دیون خود به سازمان به نسبت دولت‌های قبل، عملکرد بهتری داشته است. این بهبود نسبی، در کیفیت و کمیت میزان پرداخت‌ها قابل توجه است. او در این ارتباط می‌گوید: «در دولت سیزدهم مانند دولت‌های قبل، سهام شرکت‌های غیر سودده را به‌جای رد دیون به تأمین اجتماعی ندادند. با پرداخت به شیوه تهاوت بدهی‌ها بار بزرگی از دوش سازمان برداشته و با سهام شرکت‌های سودده مانند سهام پالایشگاه نفت شازند به تأمین اجتماعی واگذار شد.»

دهقان کیا گفت: «دولت تلاش دارد مشکلات سازمان و بیمه‌شدگان را حل کند، اما انباشت معضلات از دولت‌های قبل یک مانع جدی است. به همین منظور پیشنهاد ما به دولت، پرداخت مرتب و ماهانه بدهی جاری است؛ دولت هر ماه چیزی بیش از ۴ هزار میلیارد تومان بدهی جاری به تأمین اجتماعی دارد که اگر به‌موقع و سر وقت پرداخت شود، موجب انباشت دیون دولت نمی‌شود.»

این سازمان از محل وصول حق بیمه تأمین می‌شود. همچنین بخش دیگری از مطالبات تأمین اجتماعی در قالب بدهی انباشته شده کارفرمایان بخش خصوصی به این سازمان شکل گرفته است، به گونه‌ای که اکنون این سازمان به دلیل عدم بازپرداخت به‌هنگام این حق بیمه‌ها، بیش از ۴۰ هزار میلیارد تومان از کارفرمایان بخش خصوصی طلب دارد. شرکای اجتماعی در تعامل دوسویه با تأمین اجتماعی وظیفه فراهم کردن مسیر ایفای درست تعهدات سازمان در قبال ذی‌نفعان را به عهده دارند تا از این طریق ضمن کمک به ایجاد تعادل مستمر در منابع و مصارف، مسیر پرداخت به‌موقع حق بیمه‌ها هموار شود.

عملکرد بهتر دولت سیزدهم

با توجه به روند مطلوب پرداخت طلب تأمین اجتماعی از طرف دولت در سال‌های اخیر، بسیاری از کارشناسان همچون علی دهقان کیا، رئیس کانون بازنشستگان تأمین اجتماعی تهران معتقدند که دولت سیزدهم در

باید سهم تعهدات جاری دولت به تأمین اجتماعی به‌روز پرداخت شود تا میزان مطالبات روند افزایشی نداشته باشد. بهبود وضعیت بازنشستگان، عمل به تعهدات چندجانبه تأمین اجتماعی در برابر ذی‌نفعان، ارائه خدمات درمانی و بیمه‌ای مطلوب و دیگر تعهدات سازمان منوط به پرداخت به‌موقع بدهی کارفرمایان بخش خصوصی و دولتی است.

بازپرداخت بی‌سابقه مطالبات

روند پرداخت مطالبات دولت به تأمین اجتماعی در دو سال گذشته به‌نجوی مطلوب بوده که میرهاشم موسوی، مدیرعامل سازمان تأمین اجتماعی درباره بی‌سابقه بودن میزان پرداخت مطالبات سازمان از سوی دولت سیزدهم در این سال‌ها این‌گونه توضیح داد: «حل مشکلات با تصمیم‌سازی راهبردی امکان‌پذیر است. دولت در همین مدت اثبات کرده که با مدیریت جهادی و راهبردی و با روحیه انقلابی می‌توان از پس مشکلات برآمد.» او با بیان اینکه سازمان تأمین اجتماعی تا قبل از این دولت ابردهکار بانکی محسوب می‌شد، ادامه داد: «با اقدام ارزشمند و همکاری دولت و مجلس شورای اسلامی در پرداخت ۱۸۰ هزار میلیارد تومان از مطالبات سازمان از دولت، تأمین اجتماعی توانست ۱۰۶ هزار میلیارد تومان بدهی خود به نظام بانکی را تسویه کند و به‌زودی با پرداخت بخش دیگری از مطالبات بیمارستان‌ها کمک بزرگی به اقتصاد مراکز درمانی و توسعه خدمات بخش درمان خواهد کرد.»

تعامل مطلوب دولت و کارفرمایان

سازمان تأمین اجتماعی با انبوه بیمه‌شدگان و مستمری‌بگیران تحت پوشش در تعامل مطلوب با دولت و کارفرمایان بخشی خصوصی، امکان تأمین منابع مورد نیاز برای ایفای تعهدات خود را دارد؛ زیرا ۸۶ درصد منابع